

2023-11-27

YTTRANDE
Dnr: KFKS-2023-00862
Fi2023/02414

Regeringen
Finansdepartementet
103 33 Stockholm

SOU 2023:43 – En samordnad registerkontroll för upphandlande myndigheter och enheter

Yttrande över SOU 2023:43

Nacka kommun har beretts möjlighet att yttra sig över betänkandet *En samordnad registerkontroll för upphandlande myndigheter och enheter*. Kommunen anför med anledning av detta följande.

Sammanfattning

Nacka kommun ställer sig positiv till samtliga förslag som utredningen lämnat.

Det är angeläget att underlätta för upphandlande myndigheter och enheter att genomföra en effektiv och ändamålsenlig kontroll mot de register som finns tillgängliga, så att kriminella och oseriösa aktörer inte tilldelas offentliga kontrakt. Den ordning som hittills rått, med sanningsförsäkringar, har inte varit tillfredsställande och Nacka kommun välkomnar det initiativ staten tar för att möjliggöra en förbättrad kontroll. Även förslaget om att utforma uteslutningsgrunderna i lagen om valfrihetssystem (LOV) så att dessa liknar de som finns i lagen om offentlig upphandling (LOU) ser kommunen positivt på då en ökad enhetlighet underlättar för såväl upphandlande myndigheter och enheter som för leverantörer. Likaså införandet av ett tydligare rättsligt stöd för behandling av personuppgifter i samband med uppföljning av kontrakt är bra då det undanröjer den rättsliga osäkerhet som nu råder.

Utredningen väljer att inte lägga förslag angående införandet av en skyldighet att ställa arbetsrättsliga villkor på det icke direktivstyrda området samt att inte begränsa antalet underleverantörsled i offentliga upphandlingar. Nacka kommun delar utredningens bedömning i dessa delar, med tillägget att det utifrån den kommunala självstyrelsen och affärsmässiga bedömningar bör stå den upphandlande myndigheten eller enheten fritt att avgöra i vilka upphandlingar arbetsrättsliga villkor bör uppställas.

Avsnitt 5 - 9 - Ett effektivt och tillförlitligt system för leverantörskontroll

Nacka kommun ser positivt på ambitionen att skapa ett effektivt och tillförlitligt system för leverantörskontroll i samband med offentlig upphandling. Så som kontrollen av uteslutningsgrunder idag av praktiska skäl genomförs – vanligtvis genom begäran om en sanningsförsäkran till styrkande av att uteslutningsgrund inte föreligger – finns en överhängande risk för att leverantörer som rätteligen borde ha uteslutits ändå kan delta i offentliga upphandlingar. Det finns, som utredningen framhåller, ett flertal orsaker till att en effektiv kontroll är svår att få till stånd så länge ansvaret vilar på de enskilda upphandlande myndigheterna och enheterna. Detta är starkt problematiskt, inte minst mot bakgrund av den ökande välfärdsbrottligheten.

Det kan dock konstateras att det återstår vissa uteslutningsgrunder som inte kommer att kunna kontrolleras genom den föreslagna ordningen, varför sanningsförsäkringarna fortfarande kommer att behövas avseende vissa grunder. Det kan även förväntas behövas mer vägledning och rådgivning till de upphandlande myndigheterna och enheterna då de i större utsträckning än tidigare kommer att analysera domar, även om en del av ansvaret för analysen kommer att kunna åläggas Bolagsverket. Totalt sett ser kommunen den föreslagna funktionen som en stor förbättring, även om den i nuläget inte är heltäckande.

Nacka kommun tillstyrker mot bakgrund av ovan förslaget om att registerkontrollen ska ombesörjas av en enda myndighet för samtliga upphandlande myndigheter och enheters räkning, med de sekretessbrytande bestämmelser som krävs för att få till stånd en sådan registerkontroll, och finner ingen anledning att invända mot att Bolagsverket tilldelas det uppdraget i enlighet med förslaget i betänkandet.

Avsnitt 11 - Grunder för uteslutning av sökande till valfrihetssystem

Vidare föreslår utredningen en ändring av grunderna för uteslutning av sökande i lagen om valfrihetssystem (LOV) så att dessa ska utformas med bestämmelserna om uteslutning i 19 kapitlet i LOU (annonspliktiga upphandlingar under tröskelvärdet) som förebild. På så sätt uppnås en större enhetlighet på det icke direktivstyrda området, vilket bedöms underlätta för kommuner och regioner som tillämpar både LOU och LOV. Utöver de uteslutningsgrunderna som framgår av lagtexten ska även andra uteslutningsgrunder som framgår av upphandlingsdokumentet i den specifika upphandlingen kunna tillämpas vid prövningen enligt LOV. En upphandlande myndighet ska, innan den beslutar att utesluta en sökande, ge den sökande tillfälle att inom en bestämd tid yttra sig över de omständigheter som enligt myndigheten utgör skäl för uteslutning.

Nacka kommun ställer sig positiva till förslaget då en större enhetlighet lagarna emellan (LOV och LOU) inte enbart kan förväntas underlätta för upphandlande myndigheter och enheter utan även för leverantörerna.

Det faktum att LOV specifikt omfattar välfärdstjänster talar också för att uteslutningsgrunderna bör utformas på samma sätt de som gäller på det icke direktivstyrda området vid upphandling enligt LOU. Det finns inga skäl för att dessa uteslutningsgrunder inte bör tillämpas vid LOV-upphandlingar mot bakgrund av den ökande välfärdsbrottligheten. Den föreslagna funktionen för en samordnad registerkontroll kan förväntas bidra till en effektivare kontroll av leverantörerna än den som idag finns på området.

Avsnitt 12 – Rättsligt stöd för behandling av personuppgifter vid uppföljning av avtal

Utredningen föreslår även att det ska införas bestämmelser i upphandlingslagarna samt i LOV som ger ett tydligt rättsligt stöd för behandling av känsliga personuppgifter i samband med uppföljning av kontrakt.

Nacka kommun tillstyrker förslaget då det är angeläget att den nu rådande rättsliga oklarheten kring möjligheten att behandla känsliga personuppgifter vid uppföljning av offentliga kontrakt undanröjs.

Avsnitt 13 – Krav på arbetsrättsliga villkor och begränsning av antalet underleverantörsled

Utredningen bedömer att det är olämpligt att införa en lagstadgad skyldighet att ställa särskilda arbetsrättsliga villkor på det icke direktivstyrda området, och juridiskt omöjligt att begränsa antalet underleverantörsled vid fullgörandet av offentliga kontrakt mot bakgrund av EU-rättens grundläggande friheter och rättsliga principer. Inga förslag har därför lagts i dessa delar.

Nacka kommun delar utredningens bedömning och vill, kopplat till frågan om arbetsrättsliga villkor, även framhålla följande. Upphandlingslagstiftningen är primärt en förfarandelagstiftning, medan det materiella innehållet i upphandlingarna och målsättningarna med dessa – såsom exempelvis beaktandet av samhällsintressen – är en fråga av mer politisk karaktär. Vilka krav som ska ställas bör utgå ifrån kontraktsföremålet och vara en fråga för den enskilda upphandlande myndigheten eller enheten att avgöra. Nacka kommun anser att det - utöver att brista i ändamålsenlighet – därför också är problematiskt ur ett självstyrelseperspektiv att i upphandlingslagstiftningen ange vilka mål upphandlande myndigheter och enheter ska sikta mot i sin inköpsverksamhet.

Mats Gerdau
Kommunstyrelsens ordförande
Nacka kommun

Victor Kilén
Stadsdirektör
Nacka kommun